

Het micromounten in Nederland

door drs. W.R. Moorer

Terwijl in de Verenigde Staten het micromounten nu al 50 tot 100 jaar lang populair is, begint het echte micromounten in Europa pas voorzichtigjes aan in de belangstelling te komen. Vele verzamelaars dachten dat het een goedkoop soort tweede-keus verzameltechniek was die zich verbreidt omdat er nu eenmaal goede stereo-microscopen bestaan en er steeds minder goede, betaalbare handstukken beschikbaar komen. Deze verzamelaars weten echter niet wat zij tekort komen!

Toegegeven, er bestaat een zekere drempel voor nog-oningewijden, en er heerst vaak een misverstand over de aard van het kleine mineraaltje-in-het-doesje. Er wordt al gauw gedacht aan een stukje mineraal voor beginners, zoiets als een plastic Eiffeltoren-souvenir, gelijmd op een stukje karton, slechts geschikt voor de toeristen of andere dagjesmensen. Het feit dat de aanhangers van het micromounten de neiging hebben zich als het ware te verdedigen tegen nauwelijks uitgesproken verdenkingen en tegen een bij voorbaat aanwezig geacht onbegrip geeft trouwens aan dat deze in Europa nog jonge loot aan de verzamelboom nog wel een duwtje in de goede richting kan hebben.

Voorzover ik weet begon in Nederland het echte micromounten in 1974 met een bezoek van Bert Hanou, een enthousiast en vrijgevig Amerikaans micromounter van Nederlandse afkomst. Dit bezoek aan enkele mineralogisch gerichte GEA-medewerkers leidde, op zijn dringend verzoek, tot een bijeenkomst, die door onze eigen Stichting Geologische Aktiviteiten werd georganiseerd. Op die dag, 30 oktober 1976, wisten Bert en echtgenote Keesje hun enthousiasme op de aanwezigen in het GEA-huis te Amsterdam over te brengen. Met behulp van hun uit Amerika meegebrachte doosjes, mineralen en montage-materiaal zoals zwart geverfde kurkjes enz. had ik intussen mijn eerste echte micromount gemaakt (de eerste Nederlandse micromount!?) en sindsdien is er sprake van een duidelijke verslaving, zo kenmerkend voor allen die eenmaal een paar echt goede micro's hebben gezien. De leden en oud-leden van de GEA-Werkgroep Micromounts alsmede diegenen die op eigen houtje misschien, of via een voordracht of bijeenkomst of micro-club met het micromounten bekend zijn geraakt, kunnen dit beamen! Op deze plaats kan een "Thanks Bert en Keesje" er wel af!

Waarom micromounten?

Neem nou chabaziet. Een mineraal dat vele verzamelaars schouderophalend in hun collectie hebben opgenomen, omdat 't er nu eenmaal bijhoort. Immers, als één van de vaker voorkomende vertegenwoordigers van de zeolietgroep, die ook nog vrij grote blokkige kristallen vormt, is chabaziet niet eens de minste onder de zeolieten. Maar toch..... ondanks de duidelijke kristallen mist het iets: de kleur half doorzichtig tot grijs-wit, de glans weinig spectaculair, het moedergesteente grauwe poreuze lava. Kortom, weinig verzamel-appeal, en de doorsnee verzamelaar bedenkt zich wel tweemaal voor hij meerdere chabaziet-exemplaren in z'n vitrine legt. Goed dan. Eentje om te hebben, voor de statistiek zullen we maar zeggen, en daarmee af. Niet alzo de micromounter. Toen ik onlangs een viertal kleine stukjes kreeg dacht ik eerst, tja, chabaziet, dat heb ik al in grótere kristallen in de vitrine, en leuke micromounts ervan heb ik óók al, dus: naar het ruil- of verkoopmateriaal ermee: degene die het nog niet heeft is er blij mee, want slèchte chabaziet is het zeker niet. Meer uit gewoonte dan uit belangstelling haalde ik de vier exemplaren even onder het microscoop door: nr. 1 en 2 aardig, niets bijzonders, maar bij nr. 3: mooie driehoekige vlakjes, ruwer dan de gewone grote kristalvlakken en met een interessant groei- of etspatroon. En bij nr. 4 enkele glasheldere kristallen, met een verse felle glans op de kristalvlakken, sommige met de typische neusvormige aanzetten van tweelingen, precies maar mooier dan volgens het erbij gehaalde diagram in het mineralenboek. Bovendien hier en daar voorzien van ruitvormige háarfijne streping. Twee schoonheden onder de chabazieten. Maar mijn bestaande micro's dan? In de micromountcollectie

zaten 6 chabazieten, één uit Duitsland, één uit Tsjecho-Slowakije, één uit Australië en drie verschillende uit de USA. Kleuren: glashelder kleurloos, geel, steenrood, wit. Vormen: twee drielingen (var. phacoliet) verder klassiek, sommige met tweeling-"neuzen". Aard van de oppervlakken: gevarieerd, maar niet één die leek op een van de twee nieuw "ontdekte" chabazieten. Het is dus duidelijk: mijn verzameling bevat nu 8 micro-chabazieten, fraai gemontereerd in stofvrije doosjes, onder handbereik naast het microscoop. **Alle acht zijn ze op ieder onderdeel beter dan de écht wel goede grote chabaziet die al jaren onopvallend in de vitrine rust.**

Of neem nou pyriet. Verkrijgbaar in alle maten, als kubussen, oktaëders, pentagondodekaëders. Al of niet voorzien van nog extra, interessante, kristalvlakjes. Zonder en mét hoogglans, in matrix of in het gezelschap van begeleidende mineralen, mooi om te zien en mooi om, zelfs betáálbaar, te verzamelen. Soms zelfs in goede kristalletjes zélf te vinden. Of anders wel voor u, echt goed én goedkoop, geïmporteerd uit Peru. Een blik in de show-vitrine overziet dan ook meer dan zestig stuks pyriet, van groot tot klein in éénkristallen, groepjes, met en zonder matrix enz. enz. Erg mooi, en met een paar honderd gulden extra nóg mooier en beter te maken gezien het overvloedige aanbod op beurzen enz. Pyriet lijkt dus het laatste mineraal dat zo nodig onder het microscoop gelegd moet worden. Fout! Het is moeilijk om een collectie van 60 stuks pyriet onder woorden te brengen, voorstelbaar is het nog wel, maar wat we zien bij de micro's uit de micromountverzameling is met geen pen te

beschrijven! De meest oogverblindende vormen van pyriet blijken te bestaan in een ongedachte perfectie. Naaldvormige kristallen, haarscherpe glanzende "ijzeren kruizen" (niet te vergelijken met de onbetaalbare, roestige en pokdalige, grote museum-kruizen), ikositetraëders, disdodekaëders enz. Soms begeleid door fraaie andere mineralen die vaak op de vitrine-stukken in het niet vallen of er eenvoudigweg niet aan zitten. Daarom: micromounts!

Of neem eens wat rode mineralen: proustiet, krokoiet, realgar, cupriet. Allemaal onbereikbaar voor de vitrine-verzamelaar, tenzij die genoeg neemt met, laten we eerlijk zijn, beschadigde, middelmatige, doffe, ondoor-

zichtige kristallen. De micromounter echter zwelgt in kleur, glans, vormrijkdom en dubbeleinders. Kijk daar de omslagfoto voor deze Gea maar eens op na! Of, tenslotte, neem nou eens mineralen als metastrengiet, zoriet, hamliniet, of milariet. Uw blik in de vitrine staart in het niets en zelfs een reis naar een groot museum levert niet veel meer op dan een grauw stuk gesteente voorzien van een of meer papieren pijlpunten die wijzen naar onduidelijk gewriemel in een holte. Maar de doorgewinterde micromounter trekt fluitend een lade open en laat u – voor het eerst – kennismaken met het onbekende. En dat dan in fraaie, glinsterende kristallen, keurig netjes opgeborgen in een doosje, klaar voor het verzamelhart.

Het Prepareren van Micro Mounts

door L.C. Wills, Philadelphia*)

Nederlandse bewerking: drs. W.R. Moorer

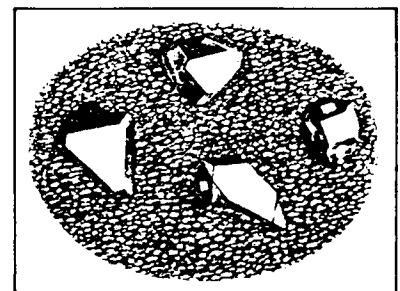
De microscopische mineralogie biedt de serieuze belangstellende een waarlijk sprookjesland van verfijning, een steeds wisselende verscheidenheid aan nieuwe vormen, perfectie en delicate structuren, adembenemende kleuren en kleureffecten. Daarmede verschaft zij ons een nooit aflatende bron van verwondering, genot en vreugde. Bij degenen met interesse in de bestudering van de micro-mineralogie wordt enthousiasme gewekt vanwege de grootsheid, verscheidenheid en de vele mogelijkheden die deze hobby voor hen opent. En als eenmaal de belangstelling definitief is geworteld blijft zij het gehele leven, en neemt zelden in intensiteit af.

De eerste verwijzing naar het waarnemen van heel kleine kristallen is te vinden in een zeer oud boek getiteld "Micrographia of Minute Bodies Made by Magnifying Glasses" ("Micrografie van Nietige Lichaampjes door Vergrootglazen"), geschreven door Robert Hooke, gedrukt in 1667 te Londen. Tussen de beschrijvingen van zijn waarnemingen aan nietige plantjes, insecten enz. vinden we Hookes observatie van zeer kleine, geïsoleerde vormsels in holten en spleten in vuursteen. Deze kunnen nu, op grond van de afgebeelde houtsnede, gemakkelijk als kwartskristalletjes herkend worden, ofschoon Hooke dat bij gebrek aan kennis niet kon (zie de afbeelding). Vanaf die periode tot aan de tweede helft van de 19e eeuw is er geen bewijs gevonden voor enige activiteit met betrekking tot de microscopische studie van mineralen. Als er al geïnteresseerden in de micro-bestudering van mineralen hebben bestaan dan heeft ons althans geen tastbare getuigenis bereikt van hun werkzaamheden zoals mineraalpreparaten of "mounts", ook niet via musea. De eerste definitieve getuigenis van het zorgvuldig, systematisch verzamelen van microscopisch materiaal en het monteren van mineralen op microscoopglasjes of in doosjes, begint met de activiteiten van de Eerwaarde George G. Rakestraw en van de heer George W. Fiss, eind

jaren 1870. Wie van deze heren het eerst begon met het maken of "opzetten" ("mounten") van micro-exemplaren van mineralen is niet bekend. Beiden echter begonnen ongeveer tegelijkertijd met verzamelen, onafhankelijk en onkundig van elkaar.

Beoordeeld naar de vele door mij bekeken exemplaren die Rakestraw en Fiss gemonteerd hadden en ook naar de mening van diegenen die hen goed hadden gekend, was hun belangrijkste streven gericht op het bijeenbrengen van zoveel mogelijk verschillende mineralen die niet alleen vanuit hun eigenlijke schoonheid, aantrekkingskracht en verfijning het oog bekoorden, maar die ook een grotere belangstelling voor de vele gevarieerde kristalvormen opwekten. Daarbij zou uiteindelijk een bredere kennis ontstaan van het ongelimiteerd aantal soorten en varianten, die alleen door oprechte bestudering ontdekt en gewaardeerd zouden worden. Voorzover mijn informatie strekt blijken deze twee heren verantwoordelijk voor de aanzet en de introductie van het micromounten en zij waren de eersten met een actieve, niet-wetenschappelijke belangstelling voor dit aspect van de mineralogie. Hen komt ook de verdienste toe voor de snelle verbreiding van het micromounten. De resultaten van hun waarnemingen, experimenten en studie werden doorgegeven aan belangstellenden en zijn van onschatbare waarde geweest voor de hen opvolgende verzamelaars.

De eerste micromounts van Fiss waren gelijmd op een messing ring op glazen plaatjes van 3 bij 1 inch. Als lijm werd asfalt gebruikt. Elk preparaat was voorzien van een

*) Uit: Rocks and Minerals, uitgegeven door Peter Zodac, december 1931.